

ДОДУРИЧ В.В.,
асистент
ЯСІНЕЦЬКА І.А.,
д.е.н., професор
КУШНІРУК Т.М.,
к.с-г.н., доцент

*кафедра садово-паркового господарства, геодезії та землеустрою
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський*

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Включення до традиційного поняття національної безпеки екологічної складової обумовлене становленням концепції екологічної безпеки та визнання світовою спільнотою нагальної потреби дотримання принципових положень сталого розвитку країн, регіонів. Екологічну безпеку визначено масштабним поняттям, що характеризує різноманітні аспекти життєдіяльності людини. Екологічна безпека –це система умов, що спрямовані на забезпечення життєво важливих потреб та інтересів суспільства від наявних реальних або потенційних загроз, що створюються антропогенним чи природним впливом на навколишнє природне середовище. Об'єктами екологічної безпеки є природні умови, ресурси, середовище, матеріальні й духовні потреби людини.

Забезпечення екологічної безпеки передбачає запровадження системи дієвих організаційних і економічних заходів, спрямованих на підтримку екологічної рівноваги. Важливою умовою при цьому є вирішення проблеми природокористування, яке не завжди має раціональний характер дії. Екологічну безпеку природокористування розкрито як систему суспільних заходів, спрямованих на забезпечення охорони, відтворення та раціонального використання природних умов і природних ресурсів території та представляє собою такий стан природокористування, за умови дотримання якого забезпечується мінімальний ризик настання екологічної небезпеки для суспільства.

Пропонуємо розрізнити поняття «екологічно безпечного природокористування» від поняття «раціонального природокористування». Доведено, що екологічно безпечне природокористування є поняттям більш об'ємним і масштабним. Якщо раціональне природокористування, зокрема, передбачає передусім комплексне використання природних умов і природних ресурсів, то, у свою чергу, екологічно безпечне природокористування охоплює раціональне використання, відтворення та охорону природних умов і природних ресурсів. В основу екологічно безпечного природокористування покладено такі принципи господарської діяльності людства, як гармонізація відносин суспільства і природи, забезпечення оптимального врахування економічних та екологічних інтересів за безумовної першості екологічних.

Концепція екологічно безпечного природокористування будується на системних засадах із застосуванням синергетичного підходу та має міждисциплінарний характер. В основу її становлення покладено економіко-екологічні концепції і положення таких галузей знань, як екологія, економіка природокористування, економіка довкілля тощо.

Хронологічне дослідження світового досвіду формування сучасної стратегії сталого розвитку дозволило визначити шість етапів та виявити, що в основу усіх заходів і концепцій покладено принципи екологічно безпечного природокористування. Механізми реалізації стратегії екологічно безпечного природокористування мають свої особливості в різних країнах світу. Важливим для України є застосування досвіду цих країн, особливо Європейського Союзу з точки зору євроінтеграції України та реалізації Угоди про асоціацію з ЄС. Розкрито стратегічні напрями забезпечення екологічно безпечного природокористування в країнах ЄС: підвищення енергоефективності будівель, стійку енергетику, стійкий транспорт, стале сільське господарство, поліпшення запасів і якості води, розвиток екологічної інфраструктури, ефективне використання матеріалів та інвестування в утилізацію відходів.

Аналіз наявних методичних підходів до оцінки рівня екологічної безпеки природокористування показав відсутність єдиного підходу.

Отже, існують різноманітні методичні підходи до аналізу й оцінки екологічно безпечного природокористування, використання якого дозволить не лише виявити оцінити стан екологічної безпеки природокористування, але й здійснити моніторинг для запровадження ефективних рішень в процесі управління екологічно безпечним природокористуванням.